

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 81/2011-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval sťažnosť M. H., N., zastúpenej advokátkou Mgr. E. S., N., ktorou namietala porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo M. H. na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 **p o r u š e n é b o l o .**
2. **Z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 a vec **v r a c i a** Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.
3. M. H. primerané finančné zadosťučinenie **n e p r i z n á v a .**

4. M. H. priznáva nárok na úhradu trov konania v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov), ktoré je Krajský súd v Nitre povinný zaplatiť na účet advokátky Mgr. E. S., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. decembra 2010 doručená sťažnosť M. H., N. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 a ktorou žiadala vydať tento nález:

„1. Krajský súd v Nitre rozhodnutím 6 Co/275/2010-78 z 23. septembra 2010 porušil právo sťažovateľky M. H. spravodlivé prejednanie veci podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ústavný súd zrušuje rozhodnutie Krajského súdu v Nitre sp.zn. 6 Co/275/2010 z 23. 9. 2010 a vracia vec tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľke M. H., bytom N., priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 1 200 EUR, ktoré je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Priznáva sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v konaní o ústavnej sťažnosti vo výške 245,70 EUR, ktoré je Okresný súd Komárno povinný vyplatiť jej advokátke Mgr. E. S., N., do jedného mesiaca po právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 81/2011-15 z 10. marca 2011 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

Ako vyplynulo zo sťažnosti sťažovateľky a spisu Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 10 C 31/2009, ktorý si ústavný súd pripojil pre účely rozhodovania o sťažnosti, sťažovateľka sa v tomto konaní ako žalobkyňa domáhala návrhom z 20. januára 2009 uloženia povinnosti M. M., N., „zaplatiť spoločne a nerozdielne finančné zadosťučinenie za porušenie základných ľudských práv a slobôd, ako aj zákonom garantovaných práv M. S., vo výške 7 610 € aj s úrokmi z omeškania tj. dvojnásobku stanovenej diskontnej sadzby ročne od 20. januára 2000 až do zaplatenia, a to jej dcére M. H., N., do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia“, ako aj náhrady trov konania. Tento návrh odôvodnila sťažovateľka tým, že žaloba o určenie vlastníckeho práva, ktorú proti nej podala M. M. (a ďalšie dve osoby) a o ktorej je vedené konanie pred okresným súdom pod sp. zn. 10 C 14/2000, obsahuje „množstvo ničím nepodložených tvrdení a úvah na adresu mojej alebojej matky M. S.“, čím „došlo k zásahu do jej základných ľudských práv a slobôd zaručených aj v čl. 19 ústavy ako aj do jej zákonom garantovaných práv podľa § 11 – 16 Občianskeho zákonníka“. Ďalej uviedla, že takéto konanie „už ďalej nemožno trpieť bez adekvátnej právnej ochrany a finančného zadosťučinenia“, ide o „nepravdivé znižujúce tvrdenia“, pričom tento návrh uplatnila „ako oprávenná osoba podľa § 13 Občianskeho zákonníka“.

Žalovaná sa k návrhu písomne na výzvu okresného súdu vyjadrila (25. februára 2010) prostredníctvom advokáta, ktorého na zastupovanie v konaní splnomocnila, navrhla žalobu zamietnuť a uplatnila nárok na náhradu trov konania. Argumentovala tým, že v žalobe vo veci sp. zn. 10 C 14/2000 iba uviedla svoj subjektívny názor a v rámci uplatňovania svojich procesných práv, čo nemožno považovať za neoprávnený zásah do osobnostných práv inej osoby.

V priebehu konania okresný súd vyzval sťažovateľku výzvou z 3. marca 2009 na zaplatenie súdneho poplatku za návrh „podľa pol. č. 1 písm. a sadzobníka súdnych poplatkov“ vo výške 457 €. Potom, keď sťažovateľka v konaní požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov, bolo jej toto oslobodenie priznané uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 304/2009-34 z 21. decembra 2009. Sťažovateľka 6. júla 2010 doručila súdu k sp. zn. 10 C 31/2009 podanie označené ako „spät'vzatie návrhu“, v texte ktorého uviedla, že „na základe § 96 OSP ako aj pod nátlakom som nútená vziať späť a z uvedeného dôvodu aj

beriem späť celkom môj vzájomný návrh podľa § 97 OSP zo dňa 20.01.2009, ktorý je predmetom tohto konania č. 10 C 31/2009“.

Potom, ako sa na výzvu okresného súdu vyjadrila žalovaná tak, že so zastavením konania súhlasí, a uplatnila a vyčíslila si nárok na náhradu trov konania, okresný súd uznesením č. k. 10 C 31/2009-57 zo 14. júla 2010 konanie zastavil a zaviazal sťažovateľku nahradiť žalovanej trovy konania vo výške 4 014,42 €. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil okresný súd tým, že sťažovateľka v zmysle § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zavinila zastavenie konania. Výšku náhrady trov konania okresný súd určil tak, že mal za preukázané, že boli pre žalovanú jej advokátom vykonané dva úkony právnej služby (prevzatie veci a vyjadrenie k návrhu), pričom s poukazom na § 10 ods. 8 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej aj „advokátska tarifa“), za každý úkon právnej služby patrí odmena 2 000 € zvýšená o režijný paušál (2 x 2 000 € + 2 x 7,21 €).

Proti tomuto uzneseniu, avšak iba proti výroku o náhrade trov konania, podala sťažovateľka (medzičasom už zastúpená advokátkou) odvolanie. Výrok o zastavení konania nadobudol právoplatnosť 4. septembra 2010. V odvolaní sťažovateľka poukázala na to, že žalovanej okresný súd priznal náhradu trov právneho zastupovania podľa § 10 ods. 8 advokátskej tarify (osobitná úprava výšky odmeny advokáta v konaní o ochranu osobnosti), hoci sa sťažovateľka návrhom nedomáhala ochrany osobnosti, ale zaplatenia sumy (nedomáhala sa súčasne morálnej satisfakcie a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch), čomu nasvedčuje aj výzva okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku podľa pol. č. 1 písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov. Navrhla uznesenie okresného súdu v napadnutom výroku zmeniť tak, že žalovanej bude priznaná náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 489,10 € (vypočítaná podľa § 10 ods. 1 advokátskej tarify) a žalobkyni náhrada trov odvolacieho konania (145,55 €).

Krajský súd uznesenie okresného súdu v jeho napadnutej časti uznesením č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 ako vecne správne potvrdil. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť jeho doručením právnej zástupkyňi sťažovateľky 3. januára 2011.

Sťažovateľka svoju sťažnosť proti uzneseniu krajského súdu č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 pre porušenie čl. 6 dohovoru odôvodnila tým, že krajský súd jej vec

nesprávne právne posúdil. Návrh sťažovateľky nemožno považovať za žalobu o ochranu jej osobnosti, domáhala sa ňou iba plnenia (zaplatenia 7 610 €), nebola zastúpená advokátom, z jej žaloby nie je zrejmé, akým pomerom sa sťažovateľka dožaduje zaplatenia za porušenie jednotlivých základných práv, aká suma (a či vôbec) pripadá na porušenie osobnostných práv. Sťažovateľka uplatnila nárok na plnenie bez nároku na ochranu osobnostných práv, nešlo o kombinovaný nárok. Pre konanie o takejto žalobe advokátska tarifa neurčuje osobitnú sadzbu za úkon právnej služby, nemožno túto určiť podľa § 10 ods. 5 advokátskej tarify. Výška náhrady trov konania, ktorú krajský súd uložil zaplatiť sťažovateľke, je v rozpore s právnymi predpismi. Išlo o nárok na zaplatenie, a nie o konanie o ochrane osobnostných práv, čo vyplýva aj zo spôsobu vyrubenia súdneho poplatku za návrh [pol. č. 1 písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov]. Návrh na začatie konania nevzala sťažovateľka späť bezdôvodne, vzala ho späť z dôvodu nátlaku, ako to vyplýva aj z podania sťažovateľky. Súd sa nevysporiadal s tým, či späťvzatie návrhu sťažovateľkou je vôbec platným právnym úkonom (nedostatok slobody vôle), hoci išlo o neplatnosť absolútnu, na ktorú mal súd prihliadať z úradnej povinnosti.

Krajský súd sa k sťažnosti sťažovateľky vyjadril podaním sp. zn. Spr. 87/11 z 26. apríla 2011 tak, že poukázal na dôvody rozhodnutia uvedené v odôvodnení uznesenia sp. zn. 6 Co 275/2010 z 23. septembra 2010 a zároveň uviedol, že netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom. Predsedníčka krajského súdu vo vyjadrení uviedla:

„Odvolací súd rozhodoval na základe podaného odvolania navrhovateľky v časti náhrady trov konania, pričom sa musel vysporiadať s dôvodmi odvolania, a teda aj s posúdením obsahu žaloby. Sťažovateľka pred Ústavným súdom namieta samotné späťvzatie žaloby, ktoré podľa nej mal odvolací súd posúdiť ako neplatný právny úkon v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. V späťvzatí žaloby však neuviedla žiadne konkrétne skutočnosti, prečo svoj návrh na začatie konania vzala späť. Ak bola toho názoru, že svojím podaním vlastne nemienila návrh vziať späť, mohla podať odôvodnené odvolanie aj proti výroku uznesenia o zastavení konania, t. j. rovnako, ako podala odvolanie proti uzneseniu vo výroku o náhrade trov konania. Keďže z obsahu spisu nič nenaznačovalo, že navrhovateľka v skutočnosti svoj návrh nevzala späť a odvolanie v tomto smere vôbec nepodala, potom bol odvolací súd viazaný tým, že uznesenie vo výroku o zastavení konania

nadobudlo právoplatnosť (§ 159 ods. 3, § 167 ods. 2 OSP). Pri rozhodovaní o trovách vychádzal z toho, že konanie ako také je právoplatne zastavené, a teda že niet dôvodu, aby bol výrok o zastavení konania prehodnocovaný v rámci rozhodovania o odvolaní len proti výroku o trovách konania. ...

Podľa môjho názoru závery vyvedené odvolacím súdom v uznesení zo dňa 23. septembra 2010 č. k. 6Co/275/2010-78 nie sú ani zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z toho dôvodu z ústavného hľadiska nie sú ani neospravedlniteľné a neudržateľné (I.ÚS 17/01). Písomné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považujem za správne, spravodlivé a za také, ktoré nemá za následok porušenie základného práva sťažovateľky. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom súdu a najmä rozsahom odôvodnenia nestotožnila, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej nesprávnosti odôvodnenia alebo o arbitrárnosti tohto odôvodnenia. Rozhodnutím Krajského súdu v Nitre neboli porušené základné práva sťažovateľky namietané v jej sťažnosti. Vzhľadom na to považujem predmetnú sťažnosť za neopodstatnenú, a preto navrhujem, aby jej Ústavný súd Slovenskej republiky nevyhovel.“

Sťažovateľka už v podanej sťažnosti uviedla, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto na ďalšiu výzvu ústavného súdu nereagovala.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd

vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Právo na spravodlivý súdny proces je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany, je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. V zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk.

Sťažovateľka odôvodňovala tvrdené porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie v konaní jednak tým, že bola vôbec zaviazaná na náhradu trov konania žalovanej, pretože podľa jej názoru na takéto rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky, a jednak tým, že povinnosť nahradiť trovy konania (odmenu advokáta) jej bola uložená podľa ustanovení advokátskej tarify upravujúcich výšku odmeny advokáta v konaní o ochrane osobnosti, pretože súdne konanie vedené sťažovateľkou nebolo konaním o ochranu osobnosti.

Pokiaľ sťažovateľka tvrdila, že nemala byť na náhradu trov konania zaviazaná vôbec, tento svoj názor odôvodňovala s poukazom na § 146 ods. 2 OSP tým, že povinnosť uhradiť trovy konania v prípade jeho zastavenia možno žalobcovi uložiť iba vtedy, ak zastavenie konania zaviniť. Sťažovateľka podľa jej názoru síce návrh vzala späť a navrhla konanie

zastaviť, avšak neurobila tak bezdôvodne, vzala ho späť z dôvodu nátlaku, ako to vyplýva aj z podania sťažovateľky, v dôsledku čoho sa mali sudy vysporiadať s tým, či späťvzatie návrhu sťažovateľkou je vôbec platným právnym úkonom s ohľadom na nedostatok slobody vôle, pretože ide o neplatnosť absolútnu, na ktorú mal súd prihliadať z úradnej povinnosti.

Pokiaľ sťažovateľka tvrdila, že výška náhrady trov konania bola súdom určená v rozpore s advokátskou tarifou, tento svoj názor odôvodňovala tak, že predmetom konania pred súdom nebola ochrana jej osobnosti, ale jednoduchý nárok na plnenie, pričom ak v prípade konania o ochranu osobnosti advokátska tarifa ustanovuje odmenu advokáta osobitne v § 10 ods. 8, v prípade konania o zaplatenie žalovanej sumy v § 10 ods. 1 advokátskej tarify. Ak súd priznal nárok na náhradu trov konania vychádzajúc z ustanovenia § 10 ods. 8 advokátskej tarify, rozhodol podľa normy, ktorá sa na vec nevzťahovala.

Podľa § 146 ods. 1 písm. c) OSP žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku, ak konanie... bolo zastavené.

Podľa § 146 ods. 2 prvej vety OSP ak niektorý z účastníkov zavinil, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy.

Podľa § 146 ods. 2 druhej vety OSP ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania odporca.

Podľa § 9 ods. 1 advokátskej tarify základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak.

Podľa § 10 ods. 1 advokátskej tarify ak nie je ustanovené inak, základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby z tarifnej hodnoty je... nad 6 638,78 € do 33 193,92 € 220,74 € plus 16,60 € za každých aj začatých 1 659,70 € prevyšujúcich sumu 6 638,78 €.

Podľa § 10 ods. 8 advokátskej tarify vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva je tarifnou hodnotou 1 000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy.

Krajský súd v odôvodnení uznesenia č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 vo vzťahu k otázke správnosti samotného zaviazania sťažovateľky na náhradu trov zastaveného konania uviedol:

„V prípade zastavenia konania sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania vo všeobecnosti postupuje podľa § 146 ods. 1 OSP, teda žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania. Z tohto ustanovenia však zákon pripúšťa aj dve výnimky, ktoré sa nachádzajú v ustanovení § 146 ods. 2 OSP. Prvá veta ods. 2 § 146 OSP predpokladá zavinenie niektorého účastníka konania na zastavení konania, toto zavinenie môže byť na strane žalobcu aj žalovaného. Vždy bude zavinenie na strane žalobcu a teda aj povinnosť uhradiť trovy konania, ak dôvodom na zastavenie konania bolo späťvzatie návrhu a súčasne nejde o situáciu, ktorú predpokladá § 146 pods. 2 druhá veta OSP, teda, že späťvzatie návrhu, ktorý bol podaný dôvodne, by bolo spôsobené správaním sa odporcu. Ak by späťvzatie návrhu bolo spôsobené správaním sa odporcu, napríklad, ak by odporca plnil navrhovateľovi po podaní žaloby, bol by povinný uhradiť trovy konania odporca podľa § 146 ods. 2 druhá veta.

Súd pri rozhodovaní o trovách zastaveného konania musí najprv posúdiť, či nie sú splnené zákonné podmienky pre použitie § 146 ods. 2, teda, či sa nejedná o niektorú zo spomínaných výnimiek a len v prípade, že tomu tak nie je, rozhodne o trovách zastaveného konania podľa § 146 ods. 1 OSP.

... Odvolací súd zo spisového materiálu súdu prvého stupňa zistil, že navrhovateľka späťvzala návrh na začatie konania a to bez udania dôvodu, ani v podanom odvolaní navrhovateľka nijako nezdôvodnila späťvzatie návrhu. Z uvedených dôvodov je potrebné konštatovať, že navrhovateľka zavinila zastavenie konania tak, ako to predpokladá § 146 ods. 2 prvá veta OSP tým, že vzala späť návrh na začatie konania bez udania dôvodu a v zmysle tohto ustanovenia je povinná uhradiť trovy konania.“

Zmyslom a účelom ustanovenia § 146 ods. 1 písm. c) OSP a § 146 ods. 2 OSP je úprava otázky náhrady trov zastaveného konania vychádzajúca z princípu, podľa ktorého v prípade, ak účastník konania vezme návrh na začatie konania späť a zaviní tým, že konanie musí byť zastavené, je povinný znášať aj trovy konania, okrem prípadu, že takýto stav zavinila protistrana v spore. Pokiaľ sťažovateľka argumentovala tým, že svoj návrh na začatie konania vzala späť podaním, v ktorom uviedla, že *„na základe § 96 OSP ako aj pod nátlakom som nútená vziať späť a z uvedeného dôvodu aj beriem späť celkom môj... návrh“*, čo má vyvolať pochybnosť o platnosti takéhoto úkonu, tento argument je nenáležitý z dôvodu, že sťažovateľka v ďalšom priebehu konania proti samotnému výroku o zastavení konania odvolanie nepodala, čím potvrdila svoje rozhodnutie privodiť zastavenie konania. Iba zo samotnej tejto formulácie späťvzatia návrhu preto nemožno vyvodit', že pri tomto úkone absentovala vôľa sťažovateľky. Uvedená skutočnosť nemôže mať žiaden vplyv ani na posudzovanie splnenia podmienok podľa § 146 OSP.

Ústavný súd s ohľadom na už uvedené dospel, pokiaľ ide o otázku samotného priznania náhrady trov zastaveného konania žalovanej, k záveru, že krajský súd na vec sťažovateľky aplikoval právnu normu (§ 146 OSP) spôsobom, ktorý nepoprel jej účel a zmysel. Právne závery krajského súdu neboli zjavne arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné.

Krajský súd v odôvodnení uznesenia č. k. 6 Co 275/2010-78 z 23. septembra 2010 vo vzťahu k správnosti aplikácie ustanovenia § 10 ods. 8 advokátskej tarify okresným súdom na vec sťažovateľky uviedol:

„Na ochranu osobnostných práv Občiansky zákonník ponúka viacero prostriedkov ochrany a to tzv. negatívnu žalobu alebo návrh na upustenie od neoprávnených zásahov, tzv. reštitučnú žalobu alebo návrh na odstránenie následkov už uskutočnených zásahov a tzv. satisfakčnú žalobu alebo návrh na poskytnutie primeraného zadosťučinenia. Uvedené špeciálne prostriedky súdnej ochrany osobnostných práv sa podľa okolností jednotlivého prípadu môžu použiť samostatne alebo kumulatívne. Posledný spomínaný prostriedok ochrany osobnostných práv – satisfakčná žaloba sleduje priznanie satisfakcie občanovi,

ktorého osobnostné právo bolo porušené a to so zreteľom na to, že zásah zvyčajne nemožno odčiniť obnovením pôvodného stavu.

... Ohľadom výšky náhrady trov konania, ktorá bola priznaná odporkyni súd postupoval v zmysle § 10 ods. 8 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., podľa ktorého je odmena za úkon právnej služby 2 000 €. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že išlo o žalobu na ochranu osobnosti, a nie o žalobu o zaplatenie, ako to v odôvodnení odvolania tvrdila navrhovateľka a to vzhľadom na to, že navrhovateľka žiadala síce zaplatenie určitej sumy, ale ako finančné zadosťučinenie za porušenie základných ľudských práv a slobôd M. S., matky navrhovateľky a žalobu zdôvodnila ust. § 11 – 16 Občianskeho zákonníka, teda bezpochyby išlo o žalobu na ochranu osobnosti, konkrétne satisfakčnú žalobu. Právny zástupca odporkyne si vyčíslil odmenu za dva úkony právnej služby – príprava a prevzatie veci a vyjadrenie k návrhu zo dňa 25.2.2010, teda spolu za dva úkony 4 000 € a ku každému z úkonov režijný paušál po 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky 655/2004), teda právnenému zástupcovi odporkyne patrí odmena v celkovej výške 4 014,42 €.

Poukazujúc na vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa v danej veci správne rozhodol, keď navrhovateľku zaviazal na zaplatenie trov konania odporkyni, preto napadnuté uznesenie ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdil a zároveň sa stotožňuje aj s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a podľa § 219 ods. 2 OSP iba poukazuje na správnosť týchto dôvodov. “

Pokiaľ sťažovateľka tvrdila, že na vec nemalo byť aplikované ustanovenie § 10 ods. 8 advokátskej tarify, pretože nešlo o spor na (postmortálnu) ochranu osobnosti, ani toto tvrdenie sťažovateľky neobstojí, a to už len s ohľadom na obsah návrhu na začatie konania samotnej sťažovateľky, ktorý je úplne zrejmý a v ktorom sa domáha „finančného zadosťučinenia“ za konanie spočívajúce v „množstve ničím nepodložených tvrdení a úvah na adresu mojej nebohej matky M. S.“, čím „došlo k zásahu do jej základných ľudských práv a slobôd zaručených aj v čl. 19 ústavy ako aj do jej zákonom garantovaných práv podľa § 11 – 16 Občianskeho zákonníka“, a poukazuje aj na to, že postupuje ako „oprávnená osoba podľa § 13 Občianskeho zákonníka“. Na tomto závere nič nemôže zmeniť ani zjavne nesprávny postup okresného súdu pri vyrubovaní súdneho poplatku (od platenia ktorého bola ostatne sťažovateľka napokon oslobodená) a ani skutočnosť, na ktorú

poukazuje sťažovateľka, a to, že sa domáha iba peňažného plnenia, a nie súčasne aj inej formy satisfakcie, pretože (ako to správne uviedol aj krajský súd) je vecou navrhovateľa v konaní o ochranu osobnosti, ktorý z viacerých možných prostriedkov ochrany využije, resp. či sa ich rozhodne kumulovať.

Ústavný súd s ohľadom na už uvedené dospel, pokiaľ ide o otázku správnosti právneho posúdenia výšky náhrady trov konania podľa § 10 ods. 8 advokátskej tarify, k záveru, že ak krajský súd na vec sťažovateľky aplikoval toto ustanovenie, postupoval spôsobom, ktorý nepoprel účel a zmysel osobitnej úpravy výšky odmeny advokáta pri zastupovaní v konaní o ochranu osobnosti.

Napriek uvedenému však rozhodnutie krajského súdu neobstojí, hoci z iného dôvodu, než na ktorý poukazovala sťažovateľka.

Ako vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, tento potvrdil ako vecne správne uznesenie okresného súdu napriek tomu, že tento pri aplikácii § 10 ods. 8 advokátskej tarify dospel k záveru, podľa ktorého v zmysle tohto ustanovenia patria v konaní o ochrane osobnosti účastníkovi náhrada trov konania za jeden úkon právnej služby vo výške 2 000 €. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol: „v zmysle § 10 ods. 8 vyhlášky č. 655/2004 Z. z... je odmena za úkon právnej služby 2 000 €..., teda spolu za dva úkony 4 000 € a ku každému z úkonov režijný paušál po 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky 655/2004), teda právnemu zástupcovi odporkyne patrí odmena v celkovej výške 4 014,42 €.“

Ústavný súd zotrváva na stanovisku (podobne aj IV. ÚS 1/02), že zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento prístup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomocí zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov.

Ústavný súd je však oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých už niet iného nadriadeného alebo opravného súdu, ktorý by chránil základné právo účastníka konania. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci. V prípade, ak právne závery všeobecného súdu sú zjavne arbitrárne, sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Takáto situácia nastáva aj v prípade, ak všeobecný súd vykladá a aplikuje právnu normu takým spôsobom, ktorý zjavne popiera jej účel a zmysel.

V prípade sťažovateľky aplikoval krajský súd ustanovenie § 10 ods. 8 advokátskej tarify tak, že sumu 2 000 € uvedenú v tomto ustanovení pokladal za výšku odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby, hoci zo znenia tohto ustanovenia je zrejmé, že táto suma je tarifnou hodnotou veci (v prípade konania o ochrane osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva, ak sa navrhovateľ žiada náhradu nemajetkovej ujmy).

Krajský súd vykladal a aplikoval ustanovenie § 10 ods. 8 advokátskej tarify neberúc do úvahy znenie § 9 ods. 1 advokátskej tarify, ktoré upravuje spôsob určenia výšky odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby (je základným ustanovením upravujúcim postup súdu pri rozhodovaní o výške odmeny advokáta). Podľa tohto ustanovenia sa odmena advokáta stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak.

Z uvedeného je zrejmé, že pri kontrole výpočtu výšky odmeny advokáta okresným súdom vo veci sťažovateľky mal krajský súd sumu uvedenú v § 10 ods. 8 advokátskej tarify považovať nie za výšku odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby, ale iba za tarifnú hodnotu veci, z ktorej mal určiť výšku odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby, a celkovú výšku odmeny advokáta potom zistiť ako súčin takto zistenej odmeny za jeden úkon právnej služby a preukázaného počtu úkonov vykonaných advokátom odporcu v konaní.

Keďže právne závery krajského súdu boli zjavne arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené právo sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany dohovorom garantovaného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, ktoré boli u sťažovateľky porušené uznesením krajského súdu, bolo potrebné toto uznesenie krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Bude úlohou krajského súdu v ďalšom priebehu odvolacieho konania rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky proti prvostupňovému rozhodnutiu takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho práva boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka si uplatňovala z tohto dôvodu nárok na zaplatenie sumy 1 200 €.

Návrh na priznanie primeraného spravodlivého zadosťučinenia odôvodnila sťažovateľka tým, že rozhodnutím krajského súdu bola diskriminovaná, pretože vo veci okresného súdu sp. zn. 9 C 156/97, v ktorej bolo konanie po späťvzatií žaloby tiež zastavené, bolo o trovách konania rozhodnuté tak, že nárok na ich náhradu nebol priznaný žiadnemu

z účastníkov (v konaní bola žalovanou matka sťažovateľky a jednou zo žalobcov bola M. M., predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva); sťažovateľka je invalidnou dôchodkyňou a *„je pre ňu maximálne stresujúca hrozba exekúcie na vymoženie trov, ktoré boli priznané nad zákonný rámec a pri nemožnosti navrátenia do pôvodného stavu môže mať pre ňu vykonanie exekúcie následky vo forme ireverzibilných existenčných problémov“*; rozhodnutie krajského súdu podľa názoru sťažovateľky môže súvisieť s okolnosťou, že ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci sp. zn. IV. ÚS 78/2010 rovnakej zákonnej sudkyne a vydal nález vo veci sp. zn. I. ÚS 77/2010 týkajúcej sa manžela zákonnej sudkyne, navyše krajský súd o podanom odvolaní rozhodol za *„neobvykle krátky čas“*. Z týchto dôvodov je sťažovateľka toho názoru, že iba konštatovanie porušenia jej práv a zrušenie napadnutého rozhodnutia nie je dostatočnou satisfakciou pre sťažovateľku a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 1 200 € je primerané miere zásahu do jej práv.

Ústavný súd sťažovateľke tento nárok nepriznal s poukazom na to, že neuviedla také konkrétne dôvody, ktoré by opačný postup odôvodňovali. Pokiaľ sťažovateľka dôvodila tým, že v inej veci obdobných účastníkov nebola pri zastavení konania priznaná náhrada trov konania žiadnemu z účastníkov, tento argument (podobne ako aj úvahu sťažovateľky o neobvykle krátkom čase rozhodovania krajského súdu o podanom odvolaní a možných dôvodoch tohto stavu), považoval ústavný súd za taký, ktorý s vecou nesúvisí, a to z dôvodu, že predmetom konania vo veci okresného súdu sp. zn. 9 C 156/97 bolo určenie vlastníckeho práva, ako aj z dôvodu, že iba zo sťažovateľkou predloženého uznesenia nemožno zistiť, či v tejto veci vôbec trovy konania účastníkom vznikli a či si ich zákonným spôsobom uplatnili. Pokiaľ sťažovateľka argumentovala tým, že dôvodom na priznanie primeraného zadosťučinenia má byť hrozba exekúcie, ktorá ju stresuje a výsledok exekučného konania už nebude možné navrátiť do pôvodného stavu, ústavný súd poukazuje na to, že dôvody priznania primeraného zadosťučinenia nemôžu byť iba hypotetické a viažuce sa na budúce okolnosti, o ktorých nie je zrejmé, či vôbec nastanú a aké budú mať následky.

Ústavný súd sťažovateľke podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal nárok na náhradu trov konania, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľka si ich uplatnila vo výške 245,70 €. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľke v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov patrí za dva úkony právnej služby – prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti – vykonané v roku 2010 odmena v sume 2 x 120,23 € a režijný paušál 2 x 7,21 € (spolu 254,88 €).

Sťažovateľka si však z titulu náhrady trov konania uplatnila sumu 245,70 €. Keďže táto suma neodporuje platným právnym predpisom, ústavný súd rozhodol tak, že sťažovateľke priznal náhradu trov konania v ňou uplatnenej výške.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2011